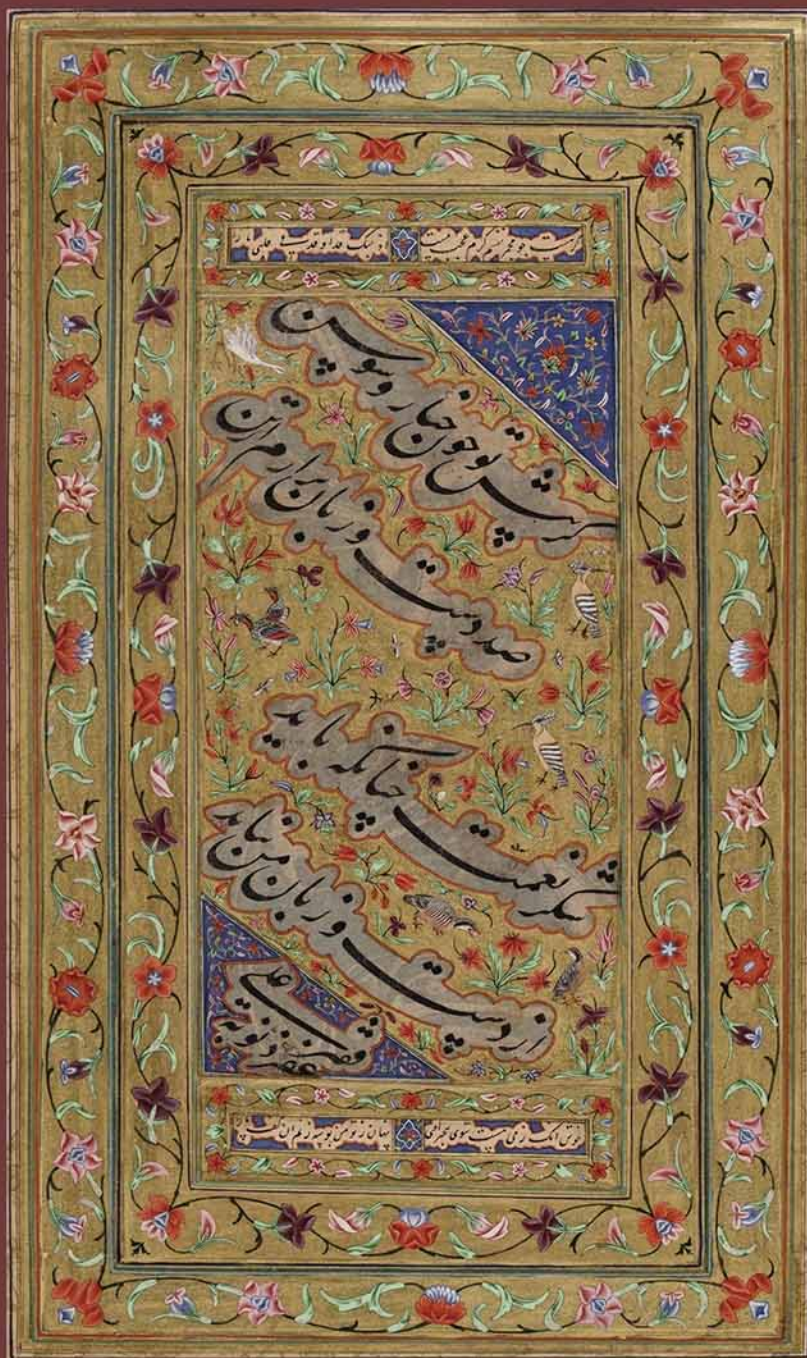

فصلنامه اطلاع رسانی در حوزه نقد و تصحیح متون، نسخه شناسی و ایران شناسی

دوره سوم، سال چهارم، شماره یکم و دوم، بهار - تابستان ۱۳۹۸ [انتشار: زمستان ۱۳۹۹]

سرسختن: دیپلماسی فرهنگی و میراث مکتوب • نظام تعریف/علی اشرف صادقی • معرفی سه منبع کهن رباعیات خیام / سید علی میرافضلی • سیدمهره و شکبه / علی صفی آققله • چند نکته و لغت از «مواهب الہی» معین الدین یزدی / احمد پنهانی • توضیحاتی درباره چند تن از مملو حان موزجوری دامغانی / راضیه آبدیان • تصحیح پیتی از طلیان مرغزی / محسن احمدوندی • خاکم به دهان، درباره سابقه یک مثل / ویلہم باخرا، ترجمہ: سہاس ریوندی • نگاہی بہ «تأثیر ادبیات فارسی در ادبیات انگلیسی» / مجالدین کیوانی • نقد و بررسی «دیوان ازرقی هروی» / مجالدین کیوانی • توضیحاتی درباره «بخشی از تفسیری کهن بہ پارسی» / مسعود قاسمی / مسعود قاسمی • رباعیات ختام بہروایت شیخ محمود بیروذاتی / سید علی میرافضلی • «تلفظ در شعر کهن فارسی»: سرشتی بایدہا و ناپیدہای پژوهش / علی شاپوران • حکایتی ساختگی از قرآنہای خطی افغانستان: نقادی بر کتاب «حکایت قرآنہای ناپیدای افغانستان» و مقالہ «آغازی بر فہرست نگاری مخطوطات افغانستان» / مصوبہ نظری • نگاہی بہ تصحیح «خلاصۃ الاشعار و زیۃ الافکار (بخش یزد و کرمان و نواحی آن)» / مرتضی موسوی • معرفی و نقد کتاب «ناصر خسرو» / حسن حیدر زادہ سردرود • نقد و بررسی ترجمہ «شکوئتلا» / سید احمد رضا قائم مقامی • دورنمایی از کتاب «قرآن موزخان» / زینب سادات ایلچی • نگاہی منتقدانہ بہ مقالہ «سنگ نبشتہای نویافتہ در آرامگاہ داریوش بزرگ در نقش رستم (DNF)» / سہیل دلشاد • ریشہ شناس چہ می کند (۶-۱۰) / سید احمد رضا قائم مقامی • آثار نعیمہ مصطفی افندی / نصراللہ صالحی

فهرست

سرخن

دپلماسی فرهنگی و میراث مکتوب ۵-۳

جستار

نظام تعریف / علی‌اشرف صادقی ۷-۶
معرفی سه منبع کهن رباعیات ختیم / سید علی میرافضلی ۱۳-۸
سپیدمهره و شنکجه / علی صفری آق‌قلعه ۱۷-۱۴
چند نکته و لغت از «مواهب الهی» معین‌الدین یزدی / احمد بهنامی ۲۱-۱۸
توضیحاتی درباره چند تن از ممدوحان منوچهری دامغانی / راضیه آبادیان ۲۷-۲۲
تصحیح بیت‌ی از طیتان مرغزی / محسن احمدوندی ۳۰-۲۸
خاکم به دهان، درباره سابقه یک مثل / ویلهلم باخر: ترجمه: سپاس ریوندی ۳۳-۳۱

نقد و بررسی

نگاهی به «تأثیر ادبیات فارسی در ادبیات انگلیسی» / مجتالدین کیوانی ۴۹-۳۴
نقد و بررسی «دیوان ازرقی هروی» / مجتالدین کیوانی ۵۴-۵۰
توضیحاتی درباره «بخشی از تفسیری کهن به پارسی» / مسعود قاسمی ۶۴-۵۵
نکاتی درباره «تفسیر قرآن پاک» / مسعود قاسمی ۷۱-۶۵
رباعیات ختیم به روایت شیخ محمود پیربوداقی / سید علی میرافضلی ۷۵-۷۲
«تلفظ در شعر کهن فارسی»: سرمشق‌های پزوهش / علی‌شاپوران ۱۰۴-۷۶
حکایتی ساختگی از قرآن‌های خطی افغانستان: نقدی بر کتاب «حکایت قرآن‌های ناپیدای افغانستان»
و مقاله «آغازی بر فهرست‌نگاری مخطوطات افغانستان» / معصومه نظری ۱۰۸-۱۰۵
نگاهی به تصحیح «خلاصة الاشعار و زیدة الافکار (بخش یزد و کرمان و نواحی آن)» /
مرتضی موسوی ۱۲۵-۱۰۹
معرفی و نقد کتاب «ناصر خسرو» / حسن حیدرزاده سردرود ۱۳۶-۱۲۶
نقد و بررسی ترجمه «شکونتلا» / سید احمد رضا قائم‌مقامی ۱۴۱-۱۳۷
دورنمایی از کتاب «قرآن مورخان» / زینب سادات ابیطحی ۱۴۶-۱۴۲
نگاهی منتقدانه به مقاله «سنگ‌نبشته‌ای نویافته در آرامگاه داریوش بزرگ در نقش رستم (DNF)» /
سهیل دلشاد ۱۵۹-۱۴۷

پژوهش‌هایی در باب تحقیق

ریشه‌شناس چه می‌کند؟ (۶-۱۰) / سید احمد رضا قائم‌مقامی ۱۶۶-۱۶۰

ایران در متون و منابع عثمانی (۲۱)

آثار نعیم مصطفی افندی / نصر الله صالحی ۱۷۰-۱۶۷

دپلماسی فرهنگی و میراث مکتوب

هستند، برای تحقق اهداف خود بهره می‌گیرد و کشورها را تشویق به معرفی آثار ماندگار فرهنگی خود می‌کند تا زمینه‌های تعامل و گفت‌وگو میان ملل بیشتر شود. در همین چارچوب، این سازمان برنامه حافظه جهانی را در سال ۱۹۹۲م (۱۳۷۱ش) با انگیزه آگاهی نسبت به وضعیت حفاظت از میراث مستند و ایجاد شرایط مناسب برای دسترسی به آن آغاز کرد. نگرش برنامه حافظه جهانی آن است که میراث مستند جهان متعلق به همه است، باید برای همیشه و به صورت کامل حفاظت و نگهداری شود و در دسترس همگان باشد.

نفوذ و گستره آثار ادبی و تاریخی ایران فرهنگی، که حاصل پیشینه درخشان این سرزمین است، بر کسی پوشیده نیست. زبان فارسی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی هویت ملی و فرهنگی، زبان رسمی، رابط و گاه دیوانی بسیاری از کشورهای منطقه خاورمیانه تا آسیای صغیر و شبه‌قاره هند بوده است. از قرن پنجم شاهد حضور گسترش‌یافته زبان فارسی در شبه‌قاره بوده‌ایم. در عصر گورکانیان، یعنی قرون دهم و یازدهم هجری، بیش از سه هزار شاعر پارسی‌گوی در بین مردم و درباریان حضور داشتند و کتاب عرفات العاشقین (از منشورات میراث مکتوب) نام و پاره‌ای از اشعار این شاعران

از گذشته‌های دور، گستره روابط بین‌الملل تحت تأثیر مؤلفه‌های فرهنگی، تاریخی و میراث‌های مشترک بشری بوده است. این مؤلفه‌ها، اگر درست مدیریت شود، می‌تواند به طور غیرمستقیم و غیررسمی، موجب تقویت روابط سیاسی بین کشورها شود. چیزی که از آن به «دپلماسی فرهنگی» تعبیر می‌شود.

دپلماسی فرهنگی جزء مهمی از دپلماسی عمومی است که در آن فرهنگ یک ملت به دیگر ملل و دولت‌ها عرضه می‌شود و خصوصیات منحصر به فرد فرهنگی ملت‌ها در سطوح دوجانبه و چندجانبه مبادله می‌شود.

تأثیر زبان، ادبیات و فرهنگ در حوزه سیاست خارجی به حدی است که در عصر کنونی از فرهنگ به عنوان قدرت نرم استفاده می‌شود. دپلماسی فرهنگی به معنای به کارگیری ابزارها و مکانیسم‌های فرهنگی برای معرفی و انتقال فرهنگ و تمدن یک سرزمین به سرزمین دیگر است. از جمله دستاوردهای این تعاملات ایجاد «بنیاد اعتماد متقابل، تفاهم و دوستی» با مردم دیگر کشورهاست.

سازمان علمی-فرهنگی یونسکو که برای تعمیق صلح و دوستی و احترام متقابل ملل تأسیس شده، از ظرفیت کشورها، که هر یک دارای موارث فرهنگی، هنری و تاریخی

را در خود دارد. کتاب شقایق نعمانیه در بیان شرح حال ۵۱۹ شخصیت از بزرگان دانشمندان پارسی‌گوی آناتولی است و با شرح حال خود مؤلف در پایان کتاب، به ۵۲۰ تن می‌رسد و منبعی علمی و دست‌آورد برای گزارش رجال ادب فارسی و همچنین دانشمندان و فضایی ترکی‌زبان مسلمانی است که در آن روزگار در آن سامان می‌زیسته‌اند.

زبان فارسی در دوره عثمانیان ترکیه زبان دیوانی و مکاتباتی آنان با شاهان ایرانی بوده و کسانی چون ادریس بدلیسی تبریزی، نویسنده هشت بهشت، از منشیان دربار عثمانی بوده‌اند. در حوزه هنر نیز بدین منوال بوده‌است و علاوه بر زبان و فرهنگ، هنرهای موسیقی، خطاطی و نگارگری هم نقش برجسته‌ای در دیپلماسی بین کشورها برای تعمیق حسن همجواری ایفا کرده‌است. محمدزمان نقاش از دربار صفوی به ایتالیا می‌رود، سبک نگارگری ایرانی را در آنجا تدریس می‌کند و سبک نگارگری ایتالیایی را فرامی‌گیرد و به ایران منتقل می‌کند. این ارتباطات و تبادلات هنری بین نگارگران ایرانی و هندی در دربار همایون و اکبرشاه گورکانی هم وجود داشت. کتاب‌آرایی بیش از پنجاه متن درجه اول، مانند شاهنامه بایسنقری، جامع التواریخ، خمسه نظامی، بابرنامه و کتاب‌های دیگر در کارگاه‌های هنری تیموری و گورکانی صورت گرفت.

کشورهای آسیای میانه در ماوراءالنهر، به‌خصوص تاجیکستان، مهم‌ترین میراث غنی مشترک با ایران را دارند. وجود نسخه‌های خطی، از جمله کهن‌ترین کلیات سعدی و عبید زاکانی و... و اسناد تاریخی و آثار هنری مکتب هرات در افغانستان و هند و تبریز و شیراز و پیوستگی و ارتباط این مکاتب با یکدیگر، شاهد صادقی است بر حضور فرهنگ ایرانی که اکنون به‌عنوان میراث مشترک بشری از آن یاد می‌شود.

مؤلفان و کاتبان و ورّاقان و نسخه‌نویسان ایرانی در کشورهای مختلف در واقع سفیران صلح و دوستی بین کشورها به حساب می‌آیند. آثاری که آنها از خود بر جای گذاشته‌اند، حلقه‌های اتصال و پیوند فرهنگی بین کشورها و جوامع فارسی‌زبان است. این آثار باعث شده دانشمندان بسیاری برای تحقیق و نشر آنها، حتی در اروپا، آستین

همت بالا زنند و فرهنگ ایرانی و میراث بشری را بهتر بشناسانند.

یکی از اقدامات موسسه پژوهشی میراث مکتوب که راه‌های تعامل و همکاری با محققان دیگر کشورها را هموار نموده، دعوت پژوهشگران برخی کشورها به همکاری و مشارکت در تحقیق و تصحیح متون کهن بوده‌است. شادروان افصح‌زاد، از ادیبان برجسته دهه‌های ۶۰ و ۷۰ تاجیکستان، دیوان و هفت‌اورنگ جامی را در سال ۷۴ تصحیح کرد و برای چاپ در اختیار میراث مکتوب قرار داد. همین‌طور اصغر جانفدا با همکاری علی رفیعی علامرودشتی تذکره مطربی سمرقندی را تصحیح کرد. پروفیسور مادلونگ کتاب کلامی المعتمد فی اصول‌الدین ملاحمی را، دکتر زابینه اشمیتکه شرح المقدمه فی الکلام را، یان تیله التفصیل لجمل التحصیل را، ایمن شحاده نه‌ایه المرام امام فخررازی را، جمیل رجب در دانشگاه مک‌گیل التذکره فی علم الهیة و رساله المعینة خواجه نصیر طوسی را، عارف نوشاهی از پاکستان ثواقب المناقب را، یوسف الهادی از عراق الجماهر فی الجواهر ابوریحان و طبایع الحیوان مروزی را و... تصحیح کردند و میراث مکتوب آنها را به انتشار رسانید. همکاری با برخی مؤسسات تحقیقاتی مانند مؤسسه مطالعات اسماعیلیه در لندن، مرکز تحقیقات ملی فرانسه، انتشارات بریل در لیدن هلند و... از جمله کوشش‌های مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب در چارچوب اهداف برون‌مرزی این مؤسسه در زمینه تعمیق و گسترش دیپلماسی فرهنگی بوده‌است.

وجود نسخه‌های خطی فارسی ارزشمند در کتابخانه‌های مختلف دیگر کشورها، وظیفه همگان را برای بررسی و تحقیق و ویرایش آنها دوچندان می‌کند. خوشبختانه در سال‌های اخیر دسترسی به اطلاعات نسخه‌شناسی و کتاب‌شناسی تسهیل شده و راه برای تهیه نسخه‌ها و تحقیق بر آنها هموار گشته و امکان توسعه ارتباطات با محققان برون‌مرزی بیشتر شده‌است.

انتشار فهرست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه گنج‌بخش پاکستان، فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه فردوسی کالج وادام آکسفورد و اخیراً انتشار فهرست

تا رمز توفیقات دانشمندان ایرانی و مسلمان دیگر کشورهای اسلامی در قرون سوم تا هفتم هجری را دریابند. با این اوصاف، میراث مکتوب و نسخه‌های خطی را می‌توان یکی از الگوهای ارزشمند برای تعمیق روابط فرهنگی و بهبود و توسعه تعاملات بین مؤسسات و مراکز علمی کشورهای مختلف به شمار آورد. برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌های فهرست‌نویسی و نسخه‌شناسی، از جمله کارهای لازمی است که می‌تواند برای شناسایی متون ارزشمند و فهرست‌نویسی و دسترسی آسان به نسخه‌ها یاری‌رسان باشد.

نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه کنگره آمریکا، گام‌های مفید و مؤثر دیگری است که این مؤسسه در جهت تحقق اهدافش برای گسترش دیپلماسی فرهنگی برداشته‌است. بر اساس این فهرست‌ها، می‌توان ایران را از کشورهای دانست که فرهنگش حجم وسیعی از محتوای کتابخانه‌های اروپا، آمریکا و شبه‌قاره هند را، در قالب نسخه‌های خطی فارسی، به خود اختصاص داده‌است. بسیاری از این نسخه‌ها به طرق مختلف از شرق به غرب منتقل شده و شرق‌شناسان و تاجران و میسیونرها و باستان‌شناسان مغرب‌زمین این کار را اغلب برای شناخت ارزش‌های علمی این آثار انجام داده‌اند

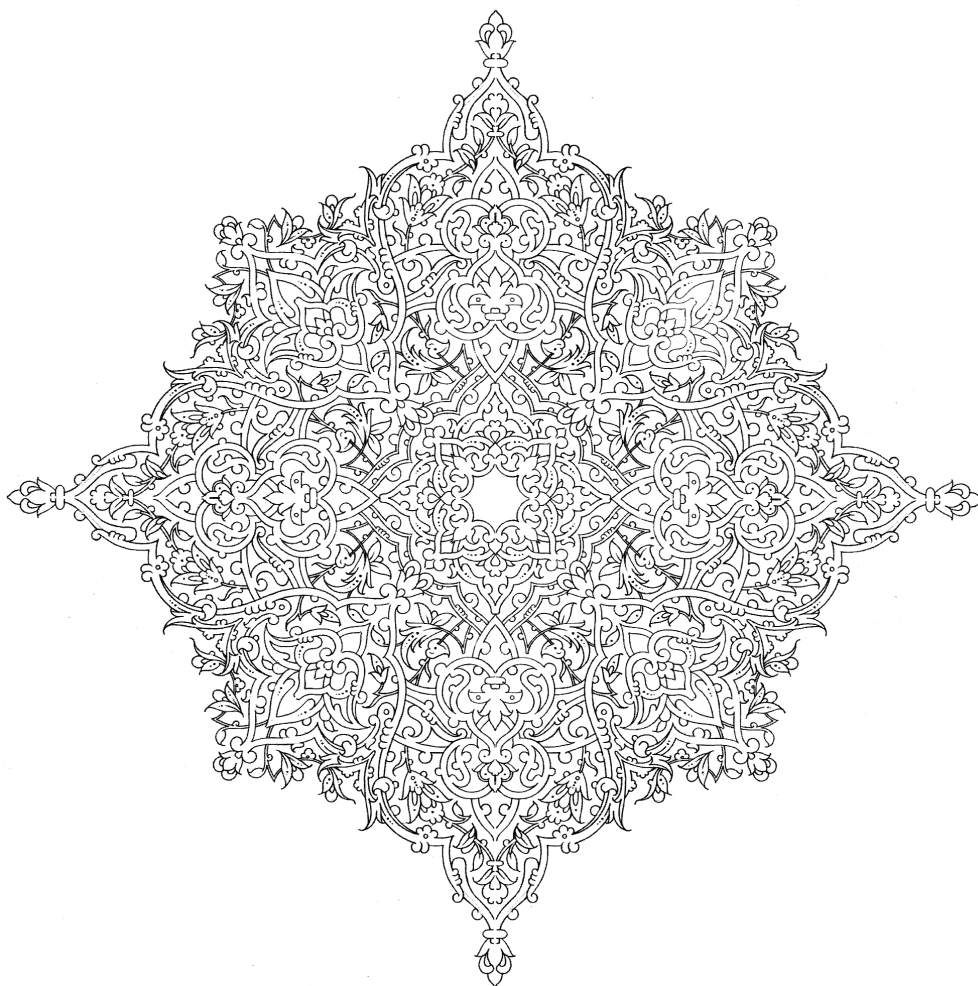

Table of Contents

Editorial

Cultural diplomacy and the written heritage	3-5
---	-----

Articles

Nizām-i Ta'rifā / Ali Ashraf SADEGHI.....	6-7
An introduction of three old sources of the <i>Rubā'īyyāt</i> of Khayyām / Seyyed Ali MIRAFZALI	8-13
<i>Sipīd-Muhra</i> and <i>Shankha</i> / Ali SAFARI AQ-QALEH	14-17
A few points and some words considering <i>Mawāhib-i Ilāhī</i> of Mu'tin ul-Dīn-i Yazdī / Ahmad BEHNAMI	18-21
Some remarks on several of Manūchihri-yi Dāmghānī's patrons / Raziye ABADIYAN.....	22-27
Editing a couplet of Tayyān-i Marghzi / Mohsen AHMADVANDI.....	28-30
Dust in my Mouth (I should not speak in such a manner): on the origin of an idiom / Wilhelm BACHER; Translated by Sepas RIVANDI	31-33

Reviews and Critiques

A look into <i>Persian Literary Influence on English Literature</i> / Majdoddin KEYVANI	34-49
A review of <i>Dīvān of Azraqī-ye Heravī</i> / Majdoddin KEYVANI	50-54
Some remarks on <i>A Fragment of an Old Exegesis in Persian</i> / Masoud QASEMI	55-64
Some remarks on <i>An Interpretation of the Holy Qur'ān</i> / Masoud QASEMI	65-71
Shaykh Mahmūd-i Pīr-Budāqī's narration of the <i>Rubā'īyyāt</i> of Khayyām / Seyyed Ali MIRAFZALI	72-75
<i>Pronunciation in Classical Persian Poetry</i> : an exemplar for what should and should not be done in research / Ali SHAPOURAN	76-104
An apocryphal story about Quran manuscripts in Afghanistan: a review of <i>The Story of Invisible Qurans of Afghanistan</i> , and "A Beginning of Cataloguing Manuscripts in Afghanistan" / Masoume NAZARI	105-108
A look into the edition of <i>Khulāṣat al-'Ash'ār va Zubdat al-'Afkār (Yazd, Kerman and its suburbs)</i> / Mortaza MOUSAVI	109-125
An introduction and a review of <i>Nāṣir Khusraw</i> / Hassan HEYDARZADEH SARDORUD	126-136
A review of the Persian translation of <i>Shakuntala</i> / Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI	137-141
A bird's-eye view of <i>Le Quran des Historians</i> / Zeynab Sadat ABTAHI	142-146
A critical look into "A Newly-Found Inscription at the tomb of Darius-the-great in Naqsh-e Rostam (DNf)" / Soheil DELSHAD	147-159

Essays on Research

What does an etymologist do? (6-10) / Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI.....	160-166
--	---------

Iran in Ottoman Texts and Sources (20)

Works of Na'imā Muṣṭafā Efendī / Nasrollah SALEHI	167-170
---	---------

Gozarash-e Miras

**Quarterly Journal of Textual Criticism,
Codicology and Iranology**

**Third Series, vol. 4, no. 1 - 2, Spring - Summer 2019
[Pub. Winter 2021]**

Properietor:

The WRITTEN HERITAGE RESEARCH INSTITUTE

Managing Director & Editor-in-Chief:

Akbar Irani

Assistant Editor:

Masoud Rastipour

Managing Editor:

Younes Taslimi-Pak

Cover:

Mahmood Khani

Print:

Miras

**No. 1182, Enghelab Ave.,
Between Daneshgah St. & Abureyhan St.,
Tehran, Iran**

Postal Code: 1315693519

Tel: 66490612, **Fax:** 66406258

Website: www.mirasmaktoob.ir

E-mail: gozarash@mirasmaktoob.ir